

Plenum

Tisdag 19.2.2019 kl. 14.00—19.01

4. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av semesterlagen

Regeringens proposition RP 219/2018 rd

Utskottets betänkande AjUB 13/2018 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Tuula Haatainen: Ärende 4 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger arbetslivs- och jämställdhetsutskottets betänkande AjUB 13/2018 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslaget.

Vi inleder den allmänna debatten. — Utskottets ordförande Filatov presenterar, varsågod.

Debatt

14.01 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis vuosilomalain muutos. Tässä esityksessä ehdotetaan vuosilomalakia muutettavaksi siten, että siihen tehtäisiin Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisuuden varmistamiseksi tietyt muutokset. Näillä muutoksilla turvattaisiin työaika-direktiiviä koskevassa oikeuskäytännössä edellytetyt vähimmäisvaatimukset. Kyse on siis siitä, että jokaisella työntekijällä olisi neljän viikon palkallinen vuosiloma, vaikka hän olisi pois töistä sairauden, tapaturman tai lääkärin määräyksestä ammattitaudin tai tapaturman johdosta työkyvyn palauttamiseksi tai sitten säilyttämiseksi.

Oikeuskäytännön perusteella on todettu, että Suomessa vuosilomalain säännökset eivät turvaa riittävällä tavalla työntekijän oikeutta palkalliseen vuosilomaan. Raja, joka katsotaan työssäolon veroiseksi, on 75 työpäivää. Jos taas työkyvyttömyys ja sairaus kestävät yli tämän, niin se ei enää jatkossa kumuloidu vuosilomaksi. [Hälinää]

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Anteeksi. — Voidaanko käytävällä käydä nämä ylimääräiset keskustelut, jotta kuulemme valiokunnan puheenjohtajan esittelyn?

Vuosilomalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset oikeudesta vuosilomaa täydentäviin lisäpäiviin — joka on siis tällainen uusi termi — sekä lisäpäiviltä maksettavaan korvaukseen. Nämä lisäpäivät eivät ole vuosilomaa, eikä niitä lasketa työssäolon veroiseksi ajaksi, eikä niiden ajalta kerry uutta lomaa niin kuin normaaleilta vuosilomapäiviltä. Työntekijällä on oikeus lisäpäiviin, jos hänen lomanmääräytymisvuodelta ansaitsemansa vuosiloma alittaa tietyn kertymän näistä sairauteen tai työkyvyttömyyteen liittyvistä syistä, mutta oikeutta näihin lisäpäiviin ei ole silloin, jos sairausloma kestää yli 12 kuukautta.

Tällä säännöksellä pyritään turvaamaan se, että mahdollisuudet osasairaspäivärahalla työskentelyyn eivät vähenisi, ja siten osasairaspäivärahan kohdalla jäävät voimaan vanhat

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

pykälät. Näiltä lisäpäiviltä — joka siis on uusi termi — kertyisi säännönmukaista tai keskimääräistä palkkaa vastaava korvaus. Tuo korvaus laskettaisiin yleensä sen mukaan, mikä on alkamishetken mukainen palkka, ja se ei oikeuttaisi työ- tai virkaehtosopimuksen mukaiseen lomarahaan, ellei sitten sopimuksissa ole toisin sovittu.

EU:n tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella ehdotetaan, että työkyvyttömyyden vuoksi siirretyn vuosiloman ajankohtaa koskeva säännös muutettaisiin, ja aikaa, jonka kuussa tuo siirretty vuosiloma voidaan antaa, ehdotetaan myös pidennettäväksi nykyisestä.

Valiokunta ehdottaa, että tämä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana seuraavien huomautuksien:

Kyse on siis työaikadirektiivin säännösten toimeenpanosta ja näiden oikeuskäytännöstä johtuvien tapausten mukaisista muutoksista. On todettu, että tämä täyttää myös Kansainvälisen työjärjestön ILO:n palkallista vuosilomaa koskevan sopimuksen. Työaikadirektiivin 7 artikla edellyttää, että jokainen työntekijä saa vähintään neljän viikon palkallisen vuosiloman, mutta sitä, miten se kertyy, voidaan kansallisessa lainsäädännössä ja sopimuksissa säädellä, ja tuo 7 artikla edellyttää, että vuosilomaa ei saa korvata rahalla. Työaikadirektiivi mahdollistaa nämä käytännön ratkaisut paikallisella tasolla, mutta tähän 7 artiklaan ei ole säädetty poikkeamismahdollisuutta.

Suomessa vuosiloman ansaintajärjestelmä on hyvin monimutkainen. Luulen, että harva itse asiassa osaa laskea oman vuosilomansa, jos näin pitäisi tehdä. Sen vuoksi valiokunta edellyttää myös, että vuosilomaan tehtäisiin kokonaisuudistus. Se on siellä mietinnön loppupuolella. Ja meidän järjestelmämme poikkeaa myös useista EU-maista.

Sitten kun valiokunta pohti tätä lisäpäivää, joka siis on nyt uusi käytäntö, niin lisävapaa-päivän ja vuosilomapäivän oikeusvaikutukset poikkeavat toisistaan. Valiokunnan asian-tuntijakuulemisessa on tuotu esiin näkemyksiä, joiden mukaan nämä lisäpäivät eivät täyt-täisi EU-oikeuden perusteella niitä määrittelyjä, joita vuosilomalta edellytetään tuossa di-rektiivissä. Toisaalta sitten valiokunta on saanut myös selvityksiä, joiden mukaan työaika-direktiivistä tai sitten näistä oikeuskäytännöistä ei voi tehdä sellaista johtopäätöstä, että vuosiloman tai sitä vastaavien lisävapaa-päivien olisi kerrytettävä uutta vuosilomaa. Tämä on sellainen asia, jota valiokunta pohti, mutta näistä ristiriitaisista tiedoista huolimatta va-liokunnan enemmistö päätyi siihen, että nämä lisäpäivät voidaan ottaa käyttöön.

EU:n työaikadirektiivin lähtökohta on, että sillä on oikeastaan kaksi tarkoitusta, eli se mahdollistaa työntekijälle lepoa työsopimuksen mukaisten tehtävien suorittamisesta, ja se turvaa aikaa rentoutumiseen ja vapaa-aikaan. Näistä näkökulmista on sitten päädytty sii-hen, että voidaan näitä lisäpäiviä myös käyttää.

Lisäkustannuksia tästä esityksestä on arvioitu tulevan yksityisellä puolella noin 18 mil-joonaa ja julkisella sektorilla noin 4,4 miljoonaa. Jos nämä lisäpäivät olisivat normaalia vuosiloman mukaista mekanismeja, niin silloin lisäkustannukset olisivat noin 13 prosenttia verrattuna näihin nykyisiin arvioituihin kustannuksiin — ei siis nykykustannuksiin vaan näihin lisäkustannuksiin.

Tämän esityksen mukaan on mahdollista, jos valtakunnallisella työehtosopimuksella on sovittu vuosiloman antamisesta tai vuosiloman palkan ja lomakorvauksen maksamisen ajankohdasta toisella tavalla, että sitä voidaan tämän uuden mekanismin mukaisesti tehdä myös näissä tilanteissa, mutta järjestäytymättömillä työnantajilla ei ole tätä mahdollisuut-ta. Valiokunta toteaa, että tämä lisää niitä eroja, joita on järjestäytyneiden ja järjestäyty-mättömien työnantajien välillä.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

Valiokunta katsoo kuitenkin, että nyt ehdotettua lainsäädäntöä ei voida ilman EU:n tuomioistuimen asiaa koskevia linjauksia yksiselitteisesti pitää lainsäädännön vastaisena ja sen vuoksi se voidaan hyväksyä annetussa muodossa. Lisäksi valiokunta siis edellyttää, että vuosilomalaista annetaan mahdollisimman pian kokonaisuudistus, jossa nämä oikeuskäytännöt otetaan huomioon.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ministeri Lindström. Riittääkö kolme minuuttia? Olkaa hyvä.

14.08 Työministeri Jari Lindström: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos puheenjohtaja Filatoville mietinnön esittelystä ja valiokunnalle tästä mietinnöstä.

Ehkä tavoitteista ja taustasta sen verran, että tällä oli tavoitteena tehdä EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisuuden varmistamiseksi välttämättömät työaikadirektiivin edellyttämän vähimmäistason turvaavat muutokset vuosilomalakiin. Niin kuin puheenjohtaja esittelyssään mainitsi, työaikadirektiivi on vähimmäissääntelyä ja se edellyttää neljän viikon palkallisen vuosiloman turvaamista työntekijälle myös pitkäaikaisissa sairauspoissaolotilanteissa.

Sisällöstä ehkä sen verran, että koska vuosilomalain työssäolon veroista aikaa koskeva sääntely ei turvaa vähimmäisvuosilomaoikeutta pitkiltä sairauspoissaoloilta, on hallituksen esityksessä ehdotettu vähimmäisoikeuden turvaamista lisävapaapäiväoikeudella, mikä tässä myös mainittiin. Tämä ehdotettu lisävapaapäiväjärjestelmä turvaa sen, että työntekijöillä on oikeus vähintään neljän viikon vapaaseen. Lisävapaapäivien ajalta työntekijälle maksetaan normaalia palkkaa vastaava korvaus. Työaikadirektiivin edellyttämä palkallisuus toteutuu tällä tavoin. Työaikadirektiivistä tai sitä koskevasta oikeuskäytännöstä ei siis voida tehdä, kuten myös puheenjohtaja mainitsi, sitä johtopäätöstä, että vuosilomaa tai lisävapaata olisi kerryttävä lisävapaan ajalta, kunhan nämä direktiivin edellyttämät vähimmäisvaatimukset täyttyvät.

Se iso kysymys oli tässä tietysti se, että EUT:n oikeuskäytännössä asetettuja vaatimuksia on tosi vaikea tuoda ajan myötä monimutkaistuneeseen vuosilomalakiin ja sen ansaitaan perustuvaan systematiikkaan. Hallitus katsoi, että vuosilomalaki on uudistamisen tarpeessa, oli tarve siis kokonaisuudistukselle, ja hallitusohjelman toimeenpanosuunnitelman mukaan meillä oli tarkoitus tämä myös toteuttaa. Tavoitteena oli tehdä EU-oikeuskäytännön edellyttämät muutokset osana vuosilomalain yksinkertaistamiseen tähtäävää kokonaisuudistusta, ja tämä työ käynnistyi työaikalakia valmistelleen työryhmän työn päätyttyä. Vuosilomalaki on osa työaikasääntelyn kokonaisuutta, ja olisi toki ollut suotavaa, että me olisimme päässeet ratkaisuun nykyistä yksinkertaisemmasta vuosilomasääntelystä. No, työmarkkinajärjestöt kuitenkin katsoivat valmistelun aikana, että edellytyksiä kokonaisuudistukselle ei käytettävissä olevalla aikataululla ollut, ja tähän vaikutti myös työaikalaki, joka oli samaan aikaan käsittelyssä.

Vuosilomalain kokonaisuudistus todennäköisesti on sitten seuraavalla hallituksella edessä, ja toivotan jaksamista ja viisautta sille ministerille, joka tämän vie eteenpäin. Erittain monimutkainen kokonaisuus, mutta tarve kokonaisuudistukselle on ilmeinen.

14.11 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Lakiesitys sisältää sinänsä positiivisen muutoksen verraten pienen ryhmän lomaoikeuksien vahvistamiseksi. Sen ongelmana kuitenkin on, että toteutus ei vastaa valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mukaan direk-

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

tiivin edellytyksiä. Direktiivi puhuu oikeudesta vuosilomaan — siis oikeudesta vuosilomaan. Tässä on asia ratkaistu tarjoamalla oikeus lisäpäiviin. Lisäpäivät ja vuosiloma ovat kaksi eri asiaa.

Tämän ongelman aiheuttaa se, että Suomessa on kansallisessa lainsäädännössä kytketty vuosilomaan useita sellaisia etuja, joko työehtosopimusten kautta tai muuten, joita tämä EU-direktiivi ei edellytä ja joita ei nyt haluta laajentaa koskemaan näitä päiviä, jotka on nimetty lisäpäiviksi. Se ei kuitenkaan poista sitä, että vuosiloma on vuosilomaa ja lisäpäivät ovat sitten joitakin muita vapaita, jotka eivät ole vuosilomaa.

Jos se koetaan ongelmaksi, että meillä kansallisesti vuosilomaan liittyy sellaisia asioita, joita direktiivi ei erikseen suojele ja joita ei haluta laajentaa, niin tämä ongelma olisi pitänyt pyrkiä ratkaisemaan sitä kautta, että puretaan vuosiloma-käsitteen kytköstä näihin muihin etuisuuksiin. Itse en näe tätä ongelmana, koska kyse on kuitenkin niin pienestä ryhmästä ja niin pienestä määrästä päiviä, että muutoksen taloudellinen vaikutus, siis jos me olisimme toteuttaneet tämän kiemurtelematta vuosilomana, olisi suuruudeltaan suurin piirtein samansuuruinen kuin ne tämän lisäpäiväratkaisun vaatimat tietotekniset uudistukset.

Mietinnössä todetaan, että ollaan päädytty sitten kannattamaan hallituksen esitystä lisäpäiviksi, koska EU-oikeuskäytännön ei voida yksiselitteisesti ja ihan varmasti katsoa pitävän tätä sopimattomana tapana vastata velvoitteeseen. Minun mielestäni se ei ole hyvää lainsäädäntöä. Jos on olemassa pieni mahdollisuus, että asiantuntijat olisivatkin valiokunnassa tulkinneet asiaa väärin, niin se ei voi olla pohjana sille, että me teemme uutta lainsäädäntöä. Tämän vuoksi mietintö ei ole yksimielinen siitäkään huolimatta, että verrattuna nykytilanteeseen se parantaa asioita.

14.15 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Esittelen tässä lyhyesti sosiaalidemokraattien, vihreiden ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen koskien tätä lakiesitystä. Vuosilomalain korjaaminen vastaamaan Euroopan unionin työaikadirektiiviä ja erityisesti Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä on kestänyt kauan. Valitettavasti emme tälläkään kaudella saaneet tänne eduskuntaan käsiteltäväksi vuosilomalain kokonaisuudistusta, vaikka nimenomaan sitä me olisimme nyt tarvinneet. Nyt käsittelemme täällä varsin epäonnistunutta paikkausesitystä, jolla Suomen vuosilomalain on toivottu täyttävän EU-oikeuden vaatimukset. Me vastalauseen allekirjoittaneet emme hyväksy sitä, että Suomen voimassa olevan vuosilomalain viiden viikon vuosiloma typistyy direktiivin vaatimusten vastaisesti sen minimiin eli neljään viikkoon, kun on kyse sairauden, tapaturman tai lääkinnällisen kuntoutuksen aiheuttamasta poissaolosta.

Asiantuntijakuulemisessa on käynyt selvästi ilmi, ettei Suomen vuosilomalain perusrakenteen ja työaikadirektiivin rakenteen epäsuhtaa ole menestyksellistä yhteensovittaa luomalla lisää monimutkaisuutta ja monimutkainen malli vuosilomaa täydentävistä lisävapapäivistä, joka on kaiken lisäksi täysin uusi ja sääntelyä vieläkin monimutkaistava käsite. Kaiken lisäksi nämä vuosilomaa täydentävät lisäpäivät eivät olisi vuosilomalain mukaista vuosilomaa eivätkä työssäolon veroista aikaa. Lisäpäivien ajalta ei myöskään kertyisi uutta vuosilomaa, ja lisäpäivien ajalta maksettava korvaus poikkeaisi vuosilomapalkasta. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan tällainen menettely ei ole EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sallittua. Emme siis hyväksy vuosilomalain vesittämistä emmekä niin monimutkaisen ja hallinnollista työtä lisäävän järjestelmän luomista, jonka laskentatapaa eivät edes palkkahallinnon asiantuntijat osaa toteuttaa hallituksen esittämässä muodossa.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

Esityksen perusteluissa on arvioitu muutosten kohteeksi joutuvan vuodessa 13 000 henkilöä, joille kaikille on laskettava yksilöllisen kaavan mukainen korvaus lisäpäivistä. Hallituksen esitys joutuu vielä epäilyttävämpään valoon, kun otetaan huomioon se, että kyse on EU:n perusoikeuskirjassa turvatusta perusoikeudesta. Perusoikeuskirjan 31 artiklan 2 kohdan mukaan jokaisella työntekijällä on oikeus palkalliseen vuosilomakauteen. Suomalainen tuomioistuimien on velvollinen suoraan soveltamaan tätä artiklaa ja jättämään kansallisen oikeuden soveltamatta, jos se on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa.

Useat asiantuntijat valiokunnassa korostivat, ettei hallituksen esitys täytä EU-oikeuden vaatimuksia ja että se on ristiriidassa palkallisen vuosiloman käsitteen kanssa. Palkallisuudesta vuosilomasta ei voida EU:n jäsenmaissa poiketa rikkomatta työaikadirektiivin 7 artiklaa. Onkin käsittämätöntä, että hallitus halusi viedä esitystä tässä muodossa eteenpäin. Suomen eduskunnalla on merkittävä vastuu siitä, ettei säädetä lainsäädäntöä, joka on ristiriidassa EU-oikeuden kanssa, tai jos on edes epäily siitä, jolloin työmarkkinoilla voi syntyä epäselvyyttä ja kalliita riitoja. Olenkin melko varma, että joudumme palaamaan tähän asiaan pian uudelleen täällä eduskunnassa.

Arvoisa puhemies! Vastalauseessamme on siis pykälämuutosehdotuksia, jotka korjaisivat lakiesitystä vastaamaan paremmin EU-tuomioistuimen päätöksiä. Siitä olen ministerin kanssa samaa mieltä, että tarvitsemme vuosilomalain kokonaisuudistuksen pian.

14.19 Martti Talja kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotetuilla vuosilomalain muutoksilla on tarkoitus sisällyttää kansalliseen lainsäädäntöön EU:n tuomioistuimen vuosilomäsäätelyn tulkintaa koskevien linjausten mukaiset säännökset. Lakiehdotus parantaa pitkään työkyvyttömyyden vuoksi työstä poissa olleiden työntekijöiden asemaa.

Vuosilomalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset oikeudesta vuosilomaa täydentäviin lisävapaapäiviin — siis erilliseen järjestelmään, joka ei ole rinnastettavissa vuosilomaan — sekä lisäpäiviltä maksettavaan korvaukseen. Lisävapaapäivät eivät ole vuosilomaa eivätkä työssäolon veroiseksi katsottavaa aikaa, eikä niiltä ajoilta kerry lakiehdotuksen mukaan uutta vuosilomaa. Työntekijällä on oikeus lisävapaapäiviin, jos hänen täydeltä lomanmääräytymisvuodelta ansaitsemansa vuosiloma alittaa sairaudesta, tapaturmasta tai lääkärin määräämästä ammattitaudin tai tapaturman johdosta työkyvyn palauttamiseksi tai säilyttämiseksi annettavasta lääkinnällisestä kuntoutuksesta johtuvan poissaolon vuoksi 24 vuosilomapäivää. Työntekijällä on ehdotuksen mukaan oikeus saada lisävapaapäiviltä säännönmukaista tai keskimääräistä palkkaansa vastaava korvaus. Korvauksen perusteena on lisävapaapäivien pitämisen alkamishetken mukainen palkka. Lisävapaapäiviltä maksettava korvaus ei oikeuta työ- tai virkaehtosopimuksen mukaiseen lomarahaan, ellei näissä sopimuksissa toisin sovita.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin näkemyksiä, joiden mukaan lisävapaapäivät tulisi EU-oikeuden perusteella määritellä vuosilomaksi, joka myös kerryttää uutta vuosilomaa. Toisaalta valiokunnan saaman selvityksen mukaan työaikadirektiivistä tai sitä koskevasta oikeuskäytännöstä ei voida tehdä sellaista johtopäätöstä, että vuosiloman tai sitä vastaavien lisävapaapäivien olisi kerrytettävä uutta vuosilomaa, eikä se siten myöskään oikeuta lomarahan kertymiseen.

Ehdotuksen työnantajiin kohdistuvan kustannusvaikutuksen on arvioitu olevan yksityisen sektorin osalta noin 18 miljoonaa euroa, kuten täällä on kuultu, ja julkisen sektorin osalta reilu 4 miljoonaa euroa. Uusi sääntö lisää myös jonkin verran hallinnollista työtä,

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

tietojärjestelmien uudistamistarpeita sekä henkilöstöhallinnon henkilöstön koulutustarvetta.

Arvoisa puhemies! Vuosilomalakiin on tässä vaiheessa ehdotettu tehtäväksi vain kyseiset pienet EU-tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella välttämättömiksi arvioidut muutokset. Ministeri Lindström toi selkeästi esille, minkälaisia tavoitteita ministeriöllä on ollut työaikalain kokonaisuudistuksen suhteen, mutta niistä on nyt jouduttu luopumaan. Valiokunta toteaa, että vuosilomalaki on jo nykyisellään melko monimutkainen kokonaisuus, eivätkä ehdotetut uudet käsitteet ole omiaan yksinkertaistamaan sääntelyä. Valiokunta näkee kuitenkin, että vuosilomalain kokonaisuudistuksen valmistelua lainsäädännön päivittämiseksi tulee jatkaa mahdollisimman nopeasti.

14.22 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Harvoin valiokunnassa törmää asiaan, josta saadaan niin ristiriitaisia asiantuntijalausuntoja kuin tämän vuosilomalain kohdalla on tapahtunut. Voin hyvin ymmärtää, että tätä keskustelua on hyvin vaikea seurata sieltä lehtereiltä, koska kuulemamme asiantuntijatkkaan eivät oikein osanneet pätevästi ja vedenpitävästi joka kerran selittää, mistä on kyse.

On ilman muuta hankalaa lähteä siitä liikkeelle, että nyt Suomessa voimassa olevan vuosilomalain viiden viikon vuosiloma tyypistyy direktiivin vaatimusten vastaisesti sen minimiin eli neljään viikkoon silloin kun kyse on sairauden, tapaturman tai lääkinnällisen kuntoutuksen aiheuttamasta poissaolosta. Vaikeaa on hyväksyä myöskään sellaista mallia, jonka laskentatapaa eivät edes palkkahallinnon asiantuntijat osaa toteuttaa hallituksen esittämässä muodossa. Kannattaa muistaa, että valiokunta myös omassa mietinnössään sanoo, että tämä nyt tehty esitys ei yksiselitteisesti ole EU-lainsäädännön vastainen — siis se ei yksiselitteisesti ole EU-lainsäädännön vastainen — eli hipoen raja-aitoja mennään koko ajan.

Koska tämä uudistus tulee koskemaan noin 13 000:ta henkilöä, joille kaikille on laskettava yksilöllisen kaavan mukainen korvaus lisäpäivistä, haluan erityisesti kysyä ministeriltä: miten työnantajia ohjeistetaan nyt laskemaan tämän vaikean ja entisestään vaikeutuneen kaavan mukaisesti näille 13 000:lle vapaapäiviä?

Samalla esitän yhtyväni edustaja Mäkisalo-Ropposen esittämään vastalauseeseen.

14.24 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen käsittelyprosessin aikana itselläni oli kohtalaisen vähän mahdollisuuksia olla valiokunnassa, mutta yhdyn kyllä tähän vastalauseeseen ihan koko sydämestäni. Tämä on tällä kertaa kyllä erittäin epäonnistunut paikkausyritys, niin kuin täällä todetaan. Se on monimutkainen laskentavaltaan, ja ennen kaikkea se loukkaa työntekijän oikeusturvaa. Ihmisen sairastuminen ei saa leikata ihmisen oikeusturvaa ja oikeuksia suhteessa muihin työntekijöihin, ja todella toivoisin, että koko tämä sali ymmärtäisi tämän asian. Tämä koskee meitä kaikkia, jos satumme sairastumaan. Tämä ei nyt tarkoita vain jotakin osaa ihmisistä ja työntekijöistä vaan aivan meitä kaikkia.

Kun lukee tätä tekstiä ja menee vastalauseen loppuun, siellä todetaan näin: ”Meidän alikirjoittaneiden mielestä hallituksen esitys ei täytä EU-oikeuden vaatimuksia. Se on ristiriidassa niiden kanssa.” Tämän sinänsä jo pitäisi olla sellainen lausuma, johon tämä sali kokonaisuudessaan voisi yhtyä. Tässä on nyt tapahtumassa työtapaturma, ja kun vielä olemme siinä tilanteessa, että eivät edes asiantuntijat pääse selville tästä, niin tällaista lainsäädäntöä ei tästä talosta pitäisi lähteä.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

14.26 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laukkanen kuvasi juuri hyvin sitä, että tässä on tulossa tapaturma, josta johtuu pitkäaikainen poliittinen sairausloma — niin kuin edustaja Ihalainen tuossa vielä kuiskasi, kun olin sanomassa pelkästään sairaspoissaolo.

Meidän pitää uskaltaa nähdä näitä asioita sillä tavoin, ettemme joudu väkisin taas palaamaan tähän aiheeseen. Ammattiyhdistysliikkeen edustajana täytyy sanoa, että jos meidän oma järjestelmämme ei ole aina pystynyt olemaan ajan tasalla, me olemme joutuneet huttamaan EU:ta apuun työelämäkysymyksissä.

Tämä termistöjen sekamelska — mitä nyt taas lisätään yhdellä uudella termillä ”lisäpäivä” — monimutkaistaa tätä. Tosi tärkeätä olisikin ymmärtää, että jos vuosilomalaki onkin pikkuisen mutkikas, niin se on kuitenkin sinällään selkeäjäkoinen: meillä on kuukausipalkkalaisia ja tuntipalkkalaisia, ja heidän omilla sektoreillaan on aivan omat kriteerit. Eikä se nyt ihan mahdottoman sekamelskainen ole.

On toki hyvä, että täällä salissa on noussut keskustelu työaikalaista. Sinällään varmasti olisi hyvä, mitä ministerikin tässä toi esille, että pitäisi selkeyttää asioita, tuoda ymmärrystä tähän vuosilomalakiin. Sitä pitäisi tietyillä tavoin yksinkertaistaa ja tehdä selkeämmäksi. Meillä on siellä erinäisiä tulkinnanvaraisia asioita alkaen siitä, koska työsuhde alkaa, koska alkaa kertyä 2,5 päivää, kun meillä on työsuhteen alkamisajankohdasta kiinni, paljonko kertyy vuosilomaa tehdylle työntekijälle. — Mutta nyt näyttää kello käyvän. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa rouva puhemies! Aihe on todellakin keskustelun arvoinen, ja on hyvä, että tästä nyt keskustellaan. Luultavasti käy niin, että tämä sali äänestää hallituksen esityksen puolesta ja piste, mutta me joudumme palaamaan tähän aiheeseen, ja sen takia haluan käyttää tämän puheenvuoron.

Meillä esimerkiksi vuosilomalaissa pitkät sairaspoissaolot ovat erilaisessa asemassa, mikä varmasti vielä monimutkaistaa tätä vuosiloman karttumisaikaa: meillä on työnantajien maksuvelvollisia päiviä — yhdeksän päivän jälkeen tai sitten kolmen kuukauden jälkeen — ja meillä on erilaisia mekanismeja. Ne, jotka ovat tämän asian sisällä, pärjäävät sen kanssa. Mutta kun työmarkkinoillamme tapahtunut tätä kirjoa, että yritykset ovat ulkoistaneet palkanmaksua, niin siellä osaamisen taso ei tällä hetkellä ole tässä aihepiirissä niin kovinkaan hyvä. Ja täytyy myös huomata, että meillä työehtosopimuksissa on erilaisia määräyksiä. Itsessään laki on suhteellisen selkeä, mutta kun tähän tuodaan rinnalle se, että meillä on työehtosopimuksissa erilaisia tulkintoja taikka — sanotaanko nyt ihan oikeasti — me työmarkkinajärjestöt eli liitot keskenämme olemme päättäneet tietyistä asioista, kuinka niitä noudatetaan. [Martti Mölsän välihuuto] — Edustajalle täytyy sanoa, että olen pahoillani siitä, että yrittäjien osaaminen tähän monimutkaiseen järjestelmään ei ole kovinkaan hyvä. Haluaisin, että me voisimme yhdessä jopa parantaa tätä, kun tämä nimittäin tulee ensi vaalikaudella uuteen käsittelyyn.

Mutta kuten täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen toi esille, vastalauseessa on tuotu hyvin kiteytetysti esille ne ongelmat, mitä tästä tulee seuraamaan ja mitä tästä pitää jatkossa kehittää. Minä toivoisin, että tämä voitaisiin nyt raapia pois, mutta niin tuskin tulee käymään. EU-tuomioistuimien tulee, jos tässä tulee sellaisia tulkintoja, käsittelemään näitä asioita, ja ne ovat varmasti meidän suomalaisten työntekijöiden ja yritysten kannalta pitkiä prosesseja, joissa maksajaosapuoli on kuitenkin työnantaja, jos tehdään virheellisiä tulkintoja.

Rouva puhemies! Ei sairasteta tätä pidempään.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Tähän yritän yhtyä. — Edustaja Filatov.

14.32 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Pitäisi kai sitten sanoa, että terveydeksi. — Se, miksi olen yhtynyt tähän vastalauseeseen, liittyy siihen, mitä valiokunnassa tapahtui. Valiokunta siis kirjasi mietintöön: ”Valiokunta katsoo, että nyt ehdotettua lainsäädäntöä ei voida ilman EU-tuomioistuimen asiaa koskevia linjauksia yksiselitteisesti pitää EU-lainsäädännön vastaisena.” Sitä ei voida myöskään pitää yksiselitteisesti lainsäädännön mukaisena. Ja meillä itse asiassa juuri ne asiantuntijat, jotka ovat EU-lainsäädännön asiantuntijoita, olivat sitä mieltä, että tämä lisäpäivämenettely ei ole direktiivin mukainen, ja se toi sen huolen, että nyt me teemme osauudistuksen — minä ymmärrän ministerin tuskan tässä, tämä ei ole helppo asia — tiettyjen oikeuskäytäntöjen perusteella. Sen jälkeen meillä on vielä tulossa oikeuskäytäntöjä, jotka koskevat Suomea ja joiden jälkeen me taas teemme uudistuksen, jonka jälkeen ehkä tehdään kokonaisuudistus. Ja kaikissa näissä tilanteissa yrittäjä joutuu muuttamaan tietojärjestelmiänsä, jotta ne lomapalkat pystytään laskemaan. Nyt tässä laissa otetaan riski muutaman sadantuhannen euron säästön vuoksi: jos nämä lisäpäivät olisivat yksiselitteisesti lomapäiviä, niin kustannusvaikutus olisi muutama satatuhatta euroa lisää verrattuna siihen, mitä arviot ovat nyt — ei puhuta miljoonista vaan puhutaan sadoistatuhansista niiden arvioiden mukaan, mitä valiokunta on kuullut. Ja tämän vuoksi me otamme EU-riskin, tämän vuoksi me otamme riskin, jossa työnantaja useamman kerran joutuu muuttamaan it-järjestelmiänsä ja kouluttamaan palkanlaskijansa ja monta muuta hallinnollista ja byrokraattista asiaa tekemään tässä matkan varrella. Siksi olisi ollut viisasta tässä tilanteessa pysyä lomapäivissä.

14.34 Martti Talja kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuo edustaja Filatovin esille tuoma summa on kuitenkin 2,8 miljoonaa euroa eikä muutamia satojatuhansia [Tarja Filatov: 13 prosenttia lukee valiokunnan mietinnössä!] eli 13 prosenttia tästä kokonaisuudesta. Tässä on ristiriitaisia tietoja tämän asian suhteen.

Tämähän on osaparannus kuitenkin niiden osalta, jotka ovat sitten pitkään sairauden takia ilman vuosilomaa, ja itse asiassa tämä nyt tuo kansalaisia yhdenvertaisempaan asemaan. Tämä on aivan selkeä tilanne, ja sairaudet ja vammat eivät ole tietenkään koskaan kaivattuja. Pitkään sairauslomalla olevat henkilöt ovat helposti jo vaarassa ajautua eräänlaisiksi työmarkkinoiden ja tukijärjestelmien väliinputoajiksi. Tätäkin näkökulmaa kavennetaan nyt tässä lakiehdotuksessa.

Sitten meillä tulevaisuudessa tulee olemaan entistä suurempi kirjo työn tekemisessä. Työn murros uhkaa, ja itse asiassa tälläkin hetkellä noin yksi kolmasosa työstä tehdään muissa kuin täysiaikaisissa työtehtävissä. Alustataloudesta ja siihen liittyvistä probleemista, kun työtä tehdään yrittäjänä tai sitten itsensätyöllistäjänä/palkollisena, käydään keskustelua kaiken aikaa, ja niin kuin edustaja Myllykoski toi esille, se monimutkaistaa tätä kokonaisuutta, tätä yksinkertaista järjestelmää, jossa on joko kuukausipalkkalainen tai yrittäjä. Meillä ei ole vaihtelevaa työaikaa tekevien ja sitten osatyöaikaisten sopimusten osalla täyttä yhdenvertaisuutta.

Miten tämä kaikki otetaan huomioon sitten tulevassa lainsäädännössä, tämä tarvitsee nyt sitten kokonaisvaltaisen valmistelun. Tällä hallituskaudella on ollut monia asioita, jotka ovat jääneet liian suurien kokonaisuuksien myötä kesken, ja minusta tämä olisi sellainen hyvä kokonaisuus, josta seuraavan hallituksen olisi hyvä aloittaa heti työnsä.

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

14.36 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt kun ministeri on vielä täällä paikalla ja varmaan kohta vastaa, niin kun kerran olivat näin laajasti tiedossa nämä työaikalakiin liittyvät erilaiset tarkennettavat kohdat, jotka ovat ikään kuin siellä työpöydällä ja työjonossa, niin tekee mieli kysyä: Miksi tällä esityksellä oli niin kiire, että ei voitu odottaa sitä kokonaisuudistusta? Miksi se piti tuoda nyt tällaisena yhtenä erillisenä kohtana? Jos tähän saisi hieman lisävaloa, niin helpottaisi tuskaa hieman.

14.37 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kaikkein surullisinta tässä prosessissa on se, että EU-lainsäädäntöön ja EU-tuomioistuimen päätöksiin suhtauduttiin niin, että ”katsotaan, miten käy, ja korjataan sitten joskus myöhemmin, jos siltä näyttää”. Kyllä parempi käytäntö laadukkaan lainsäädännön näkökulmasta olisi ollut tarkistaa ja varmistaa asia ennen kuin se tuodaan päätettäväksi tänne eduskuntaan. Ongelma tunnistettiin valiokunnassa, ja koko valiokunta ja nyt kaikki edustajat täälläkin tiedämme, että riski siihen, että EU-tuomioistuin kumoaa tämän lain, on kyllä suuri. Mielestäni tätä riskiä ei olisi kannattanut ottaa tässä vaiheessa. Tämä olisi kannattanut siirtää eteenpäin ja varmistaa asia, sillä kumoutuessaan tämä laki tulee aiheuttamaan myös työnantajille lisäkustannuksia, ja ainakin se tulee aiheuttamaan hämminkiä ja huomattavasti lisää työtä.

14.38 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjän asiallahan minäkin olen: myös se kustannusten nousu on yksi asia, mikä huolettää tässä.

Mutta olisin nyt kyllä halunnut — oikeastaan kohdennan tämän ministerille — että hän olisi se kirkko keskellä kylää. Kun täällä ollaan kuultu arvostamani edustaja Taljan puheenvuorossa yli miljoonan euron kustannukset ja sitten valiokunnan puheenjohtajan mainitsemat muutaman sadantuhannen kustannukset, niin nyt kysyn ministeriltä, että missäs haarukassa sitten ollaan. Kuinka me täällä, jotka sitten äänestämme tästä, voimme käsitellä tätä asiaa? Minä en haluaisi suomalaisille pk-sektorin yrittäjille tästä ainakaan yhtään lisäkuluja enkä myöskään isommillekaan yritysorganisaatioille. Missä me olemme miljoonan ja muutaman sadantuhannen välillä? Jos ministeri voisi ystävällisesti oman näkemyksensä tuoda tähän keskusteluun.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Valiokunnan puheenjohtaja Filatov.

14.39 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Minäkin oletin ensin, että ne kustannukset ovat muutaman miljoonan, niin kuin edustaja Talja sanoi, koska sellaisen tiedon me valiokuntaan saimme. Mutta jos lukee hallituksen esitystä, niin siinä sanotaan kustannuksista, että jos nämä lisäpäivät olisivat normaaleita lomapäiviä, ne toisivat lisäkustannusta siihen esityksen tuomaan kustannukseen 13 prosenttia. Ja jos esityksen tuoma kustannus on 22 miljoonaa, niin silloin itse asiassa minun prosenttilaskuni mukaan ei kyllä päästä lisäprosentteissa moniin miljooniin.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten ministeri Lindström, vastauspuheenvuoro, 3 minuuttia.

14.40 Työministeri Jari Lindström: Rouva puhemies! Jos ylipäättään nyt lähdetään tästä kokonaisuudesta liikkeelle. Siis muistutuksena, että työaikalaki ja vuosilomalaki olivat yhtä aikaa kolmikannassa. Työaikalaki vei tosi paljon aikaa: se oli puolitoista vuotta, kun

Punkt i protokollet PR 161/2018 rd

sitä väännettiin. Sen seurauksena, vaikka meillä oli halu tehdä vuosilomalain kokonaisuudistus, meillä ei ollut siihen enää resursseja. Aika loppui kesken. Ja niin kuin sanoin, myös työmarkkinajärjestöt totesivat, että ei pystytäkään kokonaisuudistusta tässä aikataulussa.

Kyllä käytiin ministeriössä keskustelua siitä, tuodaanko tämä ylipäätään vai ei. Kävin siitä kyllä hyvinkin vakavaa pohdintaa, nimenomaan näistä, mitä edustajat ovat tuoneet esille, että on vielä tämä epävarma tilanne, että mikä on nyt EU-käytäntö. Minä olen ymmärtänyt tämän kyllä täysin. Ei ollut helppo asia tehdä päätös, mutta tein päätöksen, että asia on tällä lailla, että eduskuntaan tuodaan, tehdään se, mikä minimissään on tehtävä. Mutta olen samalla tunnustanut ja tunnistanut sen, että tarve kokonaisuudistukselle on aivan selvä. Vuosilomalaki on niin monimutkainen, että tuskin kovin montaa tässä maassa on, jotka sen hallitsevat — en aikanaan minä — ilman apukirjaa, ja sittenkin voi olla vähän haastavaa. Eli se on selvää, että tähän asiaan joudutaan palaamaan, koska, niin kuin edustaja Talja sanoi, työn tekemisen ja työn murros, uudenlaiset tavat tehdä töitä, tämä kaikki pakottaa siihen, että paitsi työaikalakiin myös vuosilomalakiin täytyy tehdä sellaiset uudistukset, että ne vastaavat tämän päivän haasteisiin.

Minä toivon, edustaja Laukkanen, että vaikka minun vastaukseni, joka oli tämmöinen ympäröityö, ei ehkä rauhoita teidän elämäänne, niin se helpottaa sitä siltä osin, että minä jouduin tämän asian kanssa painiskelemaan ja ymmärsin. Minä kävin valiokunnan puheenjohtajan kanssa useampaankin kertaan keskusteluja tästä, kun hän sanoi, hän viestitti, että onko tässä nyt tarve tälle vai ei, voisiko tämän ehkä vetää jo pois. Minä mietin tätä asiaa vakavasti mutta päädyin joka tapauksessa siihen, että tehdään se minimi. Tämä on osaratkaisu, joka ei ole ongelmaton. Minä ymmärrän sen, että tässä on tiettyjä haasteita.

Näistä kustannuksista. Kyllä minulla on tietenkin se sama tieto, mikä on mietinnössä ja valiokunnan kuulemisessa, mitä edustaja Filatov toi esille. Eihän näissä asioissa nyt pelkästään kustannukset ole se juttu. Pitää muistaa, että voimassa olevassa vuosilomalaissa meillä on esimerkiksi säädetty, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella, että sairauten tai tapaturmaan perustuvaa työssäolon veroista aikaa koskevaa sääntelyä — eli siis vuosilomaa kertyy vain 75 työpäivän ajalta — ei ole pidetty perustuslain kannalta ongelmallisena. Tällä esityksellä me parannamme sellaisten työntekijöiden, joilla on pitkiä sairauspoissaoloja, oikeuksien tasoa verrattuna voimassa olevaan vuosilomalakiin, eli tässä on myös plussaa verrattuna nykytilanteeseen. Mutta en mene piiloon minkään puun taakse. Totean, että tämä ei ole ongelmaton, mutta seuraava hallitus palaa tähän aivan varmasti.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten och avbröt behandlingen av ärendet.